

v jednotě Pražské nebylo, jsou ještě také spoluvýsledkem tohoto opatření. Po této stránce navrhoval také zajímavá opatření pan cís. rada A. Blažek.

V oboru míry úrokové konservativně působiti bude ovšem každá rozumná jednota a bude také vzhledem na svoje poměrně veliké teritorium v mnohých částech tepnám peněžního trhu vzdálených moci tak činiti s úspěchem.

Konečně budiž zde připomenut odůvodněný návrh pana cís. rady Blažka, aby ponenáhle tvoření vlastních fondů závodních při jednotlivých jednotách bylo podporováno tím, že by bezúročné, v 10 letech splatné půjčky státní, které poskytují se družstevním podnikům, byly postoupeny jednotám buďto vůbec, anebo jako velmi nízko zúročitelná půjčka. (Srovnej podobný návrh při zřízení bonifikačního fondu zemědělského při zemském pojišťovacím fondu císaře Frant. Josefa I.)

A jestli v organizacích našich snad tu i tam v jednotlivostech názory se rozcházejí, v celku možno tvrditi právem, že za důvěry celého venkovského obyvatelstva k organizaci raiffeisenské naše jednoty vedoucí svoji funkci obstarávají způsobem uznáníhodným a s výsledkem výborným.

Za tak málo let tak mnoho zřídka kdy u nás bylo vykonáno.

ZPRÁVY.

Dr. Josef Hlávka. Dne 11. března 1908 zemřel po krátké nemoci v Praze vrchní stavební rada, Dr. phil. a techn. Josef Hlávka, prezident České Akademie a Národohospodářského ústavu při České Akademii. Zemřel dosáhnuv požehnaného věku — narodil se 15. února 1831 — a přece zemřel předčasně a neočekávaně, v plné svěžesti duševních sil a v plné práci. Prof. Bráf k žádosti komitétu, výpravou pohřbu Hlávkovy pověřeného, věnoval památce jeho stať, jejíž otisk účastníkům pohřbu byl rozdáván. Stať tato povznáší se vysoce nad úroveň podobných publikací, a vystihující správně i šťastně význam i zvláštní ráz osobnosti Hlávkovy, má i velikou cenu hospodářskovůchovou, i zasluguje, abychom z ní uvedli alespoň toto:

»Tážete se, čím byl Josef Hlávka? — Týče-li se Vaše otázka jen toho, jaké měl postavení v naší společnosti, jaké tituly a řády, dočtete se snadno, že byl jedním z nečetných českých milionářů. Byl vlastníkem panství Lužany, mnoha domů ve Vídni i v Praze, a také jinak člověk bohatý. Měl velkokříž řádu císaře Františka Josefa a jiné řády. Byl členem panské sněmovny. Takových je však mnoho. Mají bohatství, řády, tituly, vyznamenání. Pro to jediné ještě nemají hlubšího významu v životě svého národa.

Jest pravda. On své jmění nesdědil ani nevyhrál. Byl synem prostého úředníka, už od nejmladších let zimničně pracovitým, mnohému se naučil. Svě jmění získal vlastní prací, přičinlivostí a bystrostí, rozmnožil sporiivostí a osobní skromností. Leč i takových bývá mezi námi, a proto jim nestrojí ještě národ pohřeb královsky slavný.

On však byl neobyčejným mužem práce. Když vystudoval v trudech nezámožného studenta techniku, cítil, že mu schází praktická znalost stavebních živností, a student, jehož vysvědčení se skvěla vyznamenáními, bez ostychu se přihlásil za učně zednického ve Vídni. I pracoval jako učeň, stal se pomocníkem a mistrem, a do svých pozdních let vzpomínal, jak mnohému se naučil v těžké práci vedle soudruhů, na výdělek mozolných rukou odkázaných, a jak mu ta znalost přišla k duhu, když sám potom jal se podnikati veliké stavby. Jemu bylo snadno i bez velikých vlastních kapitálů se pustiti do podnikání, neboť rozuměl všemu, co živnost vyžadovala. A byl při tom spolu člověkem neobyčejného uměleckého nadání a vzdělání. Velikými cestami obohatil svůj názor a své vědomosti. Rozuměl nejvyšším krásám umění a nejprostějším pracím řemesla. I byl proto hledán jako umělec ke sdělání plánů pro velké nádherné stavby, i jako podnikatel k jejich postavení. Vše dovedl účelně zařídit a provést. Když mu svěřili dle vlastních jeho plánů provedení velikolepých staveb pro řecko-orientální biskupství, konsistoř a seminář v Černovicích, sám v zemi ještě nepokročilé si postavil cihelny, zakoupil lomy, zřídil vléčné dráhy a pomocí sil z Čech přivedených provedl obrovské dílo. Ve Vídni mu svěřovali největší stavby bez konkursu. Věděli, že není laciný, ale že je poctivý.

Když ho jako čtyřicátníka uprostřed námah a lopot pracovních nemoc těžká a dlouhá schvátla, zabraňujíc další jeho činnosti podnikatelské, byl již zámožným člověkem. A tu, v bolestech nemoci a předtuchách smrti, i v cizině, kam musil jíti se léčit, i na statku lužanském, ježž si byl v kraji českém zakoupil a kam se uchýloval k pobytu nejmilejšímu, osnuje plány, jak by jmění svého užil k dobru svého národa. Už tenkrát, okolo roku 1877, mu tane na mysli, že zřídí z celého svého majetku velikou nadaci, ježž výnosy by sloužily vědeckému a uměleckému pokroku národa českého. Přece však se uzdravil a žije tak prostě a skromně, že na své potřeby osobní pramálo utratil, strádal jmění, ne pro sebe, ale pro národ svůj, aby mu sloužilo k pokroku a povznesení duchovnímu. Zatím, co s mysli nespouští plán veliké nadace národní z celého jmění svého, začíná už štědrou rukou zasahovati tam, kde se mu to zdá býti právě potřebno pro osvětové potřeby národa, pro pokrok jeho vědy a umění. Ale všecko slouží jednomu velkému společnému cíli.

Když byla rozdělením staré university pražské zřízena zvláštní universita česká, dostavil se s kapitálem 22.000 zl. na stipendia pro její studenty, dvě léta na to složil na stipendia pro posluchače české vysoké školy technické v Praze 25.000 zl., a hned zase založil sumou dohromady 35.000 zl. »Jubilejní fond« pro vydávání samostatných prací vědeckých v jazyku českém. Vida, že pro Němce v Rakousku trvá bohatě podporovaná »císařská akademie věd« ve Vídni a že již Poláci též mají svou akademii, po mnohých překážkách toho dosáhl, že bylo přijato od něho 200.000 zl. jako základní fond ke zřízení »České akademie pro vědy, slovesnost a umění« v Praze. Brzo na to, r. 1890, obětuje první základ 15.000 zl. na postavení velikolepého díla uměleckého, sochy sv. Václava na náměstí před museem českým, a zase po mnohém neunavném úsilí dociluje věnováním nadace pro výtvarné umělce, sumou 150.000 zl., že vláda za obětavé pomoci obce pražské se odhodlává postaviti a od základův účelně zařídit akademii výtvarných umění v Praze.

Co mezi tím obětoval umělcům a mladým vědeckým pracovníkům na podpory v pracích a cestách, co chudým, ale výborným studentům, nuzným spisovatelům a j., ani vypočítati by se nedalo. Brzo však znova se rozhodl pro veliký skutek, zařídil nákladem 300.000 K skvělý stánek pro posluchače českých vysokých škol, studentské koleje, kde polo zdarma dostává se chudým, ale výborným posluchačům vysokoškolským bytu a zaopatření tělesného i spolu duševního. A ještě před dvěma roky znovu 200.000 K obětoval k založení »Národohospodářského ústavu při České akademii pro vědy, slovesnost a umění«, kterýžto ústav má podporovati snahy českého národa po jeho povznesení národohospo-

dárském. Cítil se Hlávka, jakou měrou příští osudy národa záviseti budou na jeho hospodářské síle.

Řekne se tedy: mecenáš. Člověk, jenž z mnohého, co měl, mnoho obětoval. On však, maje sám potřeby nejskrovnější, pro sebe nevzal nic, nežádal nic — národu dával všechno. Několikamilionové jmění zůstává jako obrovskou nadací, jejíž výnosy budou celé sloužiti na osvětové účely národa.

Ale při tom jeho mecenášství nebylo nikterak pohodlné, jakým si je činívali mecenáši jiní. Na zásluhu mecenášskou stačivá býti bohatým a dovést štědrým obětím dáti vhodný, obecně významný účel. Takovým mecenášem tuctovým Josef Hlávka nebyl. Ať na jakýkoliv účel peníze obracel, vždy sám se staral tuhou a lopotnou myšlenkovou prací, aby oběť byla účelnou; nechtěl se spoléhat, že už to lidé nějak spraví, jen když se jim všeobecně účel naznačí. Snažil se předpisy přesnými a podrobnými nejlepší upotřebení peněz zabezpečit. Chtěl zkrátka nejenom účely stanovit a na ně dávat, nýbrž také se postarat, aby se myšlenky jeho prováděly tak, jak myslil, že bude nejlip pro dobro národa. Neunavně a přes pokročilý věk žádné námahy se neštitě vypracovával takto pravidla pro všechna svá věnování a nadace a bránil je všemi prostředky své horlivé a vlastenecky zanícené duše. Byl postaven v čelo České akademie jako president její neunavně se staral o její záležitosti a prospěchy, celou svou duši vkládal do jejích záležitostí, a kde bylo třeba, štědře připlácel na různé její podniky.

Začal jako muž práce, a do poslední chvíle mužem práce zůstal. Byl příkladným jako student, příkladným jako vzdělanec do praxe vstupující, příkladným jako podnikatel, příkladným jako obětavý mecenáš, příkladným jako neunavný, nikdy neumdlévající bojovník, kdykoliv a kdekoliv šlo o vymáhání nějakých prospěchů pro národ náš a jeho kulturní pokrok. S takovou tuhostí a houževnatostí to dovedl, že se ho lidé až báli, dovedl chodit na ministry a jiné velké pány, prosit, upomínat, upozorňovat, informovat, domlouvat a dle potřeby i hrozit, že zřídka se minul s cílem, ať šlo o cokoliv. A nikdy pro sebe! Nikdy ani pro vyznamenání vlastní, ani pro jiný osobní prospěch.

Nežil sobě. Často sotva z lože povstav, na něj ho častá churavost upoutávala, nerozpakoval se hned zase vážit cestu a námahy, aby sám zakročil v nějaké věci národní, kterou pokládal za důležitou, i aby dobrý výsledek zjednal. Nežil sobě. Z každého jeho činu, z každé myšlenky zářila láska našich starých vlastenců. Od raného mládí na národ myslel. Pro národ strádal a nastrádal velký majetek. A národu svému drahému obětoval vše, obětoval pro jeho vzdělání a hospodářský pokrok, sám všechny cesty a cíle vytyčiv.

V dějinách našeho zrození národního jest Josef Hlávka mužem svého druhu jediným. V jedné osobě neobyčejně dovedný podnikatel a nejideálnější, nejobětavější vlastenec, neúmorný strážce osvětových prospěchů národních a starostlivý organisátor jeho snah a ústavů kulturních. Co velikého, povznášejícího příkladu září z té jediné postavy. Kéž požehnání toho příkladu zapadne hluboce do srdcí českých!«

Mezinárodní výstava automobilů a motorových kol v Praze

v březnu letošního roku pořádaná stala se velice významnou nejen ve svém oboru, ale pro české poměry vůbec. Její obeslání překvapilo, uspořádání bylo velice zdařilé, obsah zajímavý a rozsah v rakouské říši dosud nebývalý. Výrobci i z Německa a i z míst uzavíraného území v Čechách dostavili se počtem neočekávaným přes všechno snižování Prahy, právě z těchto krajů vycházející. Vídeň, Pešť se nezmohly letos na podobnou výstavu, a naproti tomu projeveno uznání Prahy za příznivé odbytiště artiklu, kterému se daří jen za příznivých podmínek hospodářských, který dosud počítá též s jistou mírou přepychu. Čechy — země prý to automobilismu příznivá a dobrý odbyť slibující. A z měst, z nichž vyšlo a vychází nejedno heslo ke vřavě národnostního štvání, přicházejí nejen výrobci — a to nejen sportsmeni — ale též interesti z obecenstva do té nenáviděné Prahy s doznáním, že se tu koná věc